

MUZEJSKI DOKUMENTACIONI CENTAR

Zagreb, Mažuranićev trg 3.

Broj: 138/1 - 1965.

Zagreb, 30. VI 1965.

M U Z E J - Ž U P A N J E

Prijedlog za adaptacije
prizemlja muzejske zgrade -
"Čardaka" - i prijedlog za
uredjenje muzeja.

Muzejska zgrada koja je iskonski služila kao graničarski "Čardak" - stražarnika na granici prema Turskoj - danas je još jedini sačuvani primjerak ovih stražarnica pa je stoga i kao historiski i kulturni spomenik i kao spomenik arhitekture stavljena neposredno pod zaštitu Zakona o zaštiti spomenika kulture.

Snještaj muzeja u ovu zgradu je za samu zgradu najadekvatnija i najsretnija primjena - i ako muzej u svom punom kapacitetu i u punom razvoju neće se u doglednoj budućnosti moći zadovoljiti samo sa ovom zgradom. Već danas sa sadanji fundus zbirki, zgrada jedva zadovoljava. Mora se uzeti u obzir činjenica da muzej u Županji stoji pred akutnim zadacima a to je prikupljanje i spašavanje preostale građe iz NOB i etnografije - što rapidno nestaje i u koliko se nebude sabrao ovaj materijal u najkraće vrijeme, sva kasnija nastojanja ostati će bez rezultata, odnosno sa znatnim i nenadoknadivim gubicima.

"Čardak" od kako je namjenjen muzeju nije do sada podvrgnut detaljnijoj analizi niti su vršene bitne adaptacije zgrade za muzej. Manji adaptacioni zahvati bili su samo u granicama osposobljavanja i primjene oslobođenih prostorijskih za potrebe muzeja.

"Čardak" danas nije u svojoj izvornoj arhitektonskoj formi

ali je zadržao sve elemente izvorne gradnje.

Prizemlje zgrade izvorno stajalo je otvoreno na tri niza po četiri stupa koji su nosili prvi kat zgrade. Naknadno, kada je "Čardak" upotrebljen kao stambena zgrada izvedene su adaptacije kojima je zatvoreno prizemlje i raspoređeno u stambene prostorije sa nusprostorijama.

Nakon što je muzej preuzeo i prizemne prostorije za potrebe muzeja uređena je u prizemlju jedna izložbena prostorija za tematske muzejske izložbe. Ova prostorija je u kompleksu cijelog muzejskog prostora vanredno sretno i pogodno locirana i smatramo da bi ova dvorana sa istom svrhom trebala ostati u kompleksu prizemlja.

Prema današnjem stanju u prizemlju je uz dvoranu za tematske muzejske izložbe u produženju još jedna prostorija istih kvaliteta. Ove dvije prostorije su u prostoru između prvog i drugog reda stupova. Između drugog i trećeg reda stupova nalaze se nekada nusprostorije prizemnog stana koja po kvaliteti i po prostoru nisu danas sposobne za izložbeni prostor a služe kao skladište raznog muzejskog materijala.

Zidovi koji dijele prostorije nisu nosivi zidovi. Gornji kat stoji na stupovima i na masivnim hrastovim trijemovima. Osim toga ovi razdjelni zidovi su i puni vlage, a i time horizontalno prenose vlagu na nosive stupove.

Saniranje prizemnih prostorija mislimo da bi bilo jedino provedivo tako, da se makar svi unutarnji pregradni zidovi i oslobodi stupove od svih spojnih elemenata. Na taj način izolirati će se stupove od vlage sa strane i omogućiti zračenje sa svih strana. Ostali bi jedino vanjski zidovi i pregradni zidovi na ulazu koji zatvaraju predvorje i stubište.

Preostali prostor u prizemlju ostao bi na taj način jedna dvorana sa srednjim nizom nosivih stupova. Ovaj prostor preporučamo razdijeliti zidovima odnosno pancima od izolacionog materijala koji bi prostor razdijelili u dvije dvorane i to tako da se sadanja

dvorana za tematske muzejske izložbe spoji sa susjednom dvoranom u jednu. Preostali prostor - čada nusprostorije - bio bi druga dvorana. Dva ulaza iz predvorja ostali bi i dalje tako da mogu služiti ili kao zasebni ulazi u svaku dvoranu ili kao ulaz i izlaz u prostoru prizemlja u koliko su obje dvorane spojene.

Ovakovom adaptacijom prizemlja sanirala bi se zgrada od vlage i dalo bi se ovom jedinstvenom objektu specifično naša fortifikaciona arhitektura barem u mogućim granicama svoju izvornu formu. Osim toga dvorana u kojima bi bili vidljivi stupovi koji bi stajali kao akcentuirani elementi arhitekture ukomponirani u prostor - dvorane bi bile orijentirane direktno na jug a time bi bilo i sušenje stupova preostalih vanjskih zidova potencirano. Mislim da bi se na taj način u relativno kratko vrijeme saniralo cijelo prizemlje i time efektivno povećao izložbeni prostor muzeja za više od jedne trećine sadanjeg izložbenog prostora.

Ovakova adaptacija prizemlja povlači za sobom i temeljito preuređenje cjelokupnog muzejskog prostora i postava.

U prvom redu muzej bi adaptacijom prizemlja na taj način izgubio u prizemlju uredske prostorije i prostorije za depo.

Mislimo da bi se za depo odnosno skladište mogla urediti i upotrijebiti mala zgrada uz "Čardak" na suprotnoj strani od ulaza u zgradu. Za uredovnicu i biblioteku muzeja bila bi najpogodnija prostorija u prvom katu koja je u dograđenom traktu prema Savi. Osim toga ova prostorija ima i posebni ulaz sa strane nasipa pa je pogodna i lahko pristupačna za nesmetanu upotrebu i u vrijeme kada je muzej zatvoren.

Današnji postav muzeja raspoređen je na ovaj način:

U prizemlju je dvorana za tematske muzejske izložbe,
uredovnica i skladište

u prvom katu je postavljena muzejska zbirka sa ovim elementima:

u prvoj sali: Geologija i Antropologija i arheologija - prehistorija, rimsko doba.

u drugoj sali: starohrvatska arheologija ; - Turski period , oružje /u glavnom tursko/; Vojna Krajina, postturski period ; - cehalije,

u trećoj sali: građanski period; znameniti županjci; šumarstvo - industrija; Radnički pokret - socijalistička izgradnja.

Naročiti akcenat je na etnografskoj zbirci koja je i najveća i najbogatija zbirka muzeja i smještena je u trećoj najvećoj dvorani: Vitrine sa narodnim nošnjama, sanduci, košnice, plug, ognjište, stan za tkanje, razna artefakta etc.etc.

U četvrtoj dvorani je NOB zbirka, -

Adaptacijom prizemlja dobila bi se u prizemlju još jedna izložbena dvorana za stalan muzejski postav. Raspodjelu izložbenog prostora u prizemlju predložili bi tako da se sadanja dvorana za tematske izložbe spojena sa drugom susjednom dvoranom u jednu dvoranu upotrebi za postav prvog dijela muzejske zbirke. Druga dvorana u prizemlju /sadanje nusprostorije/ bila upotrebljena za tematske izložbe. Ova dvorana bila bi veća od sadanje dvorane za tu svrhu. Osim toga bila bi izračna i suha jer bi bila otvorena prema jugu. Jedne i druga dvorana imaju zaseban ulaz iz predvorja pa ih se može urediti spojeno ili odjeliti.

U prizemlju predlažemo da se postavi tema prve i djelomično druge dvorane sadašnjeg postava u prvom katu : Geologija, antropologija, arheologija, i to prehistorija, rimski period i starohrvatska arheologija, srednji vijek - do turskog perioda.

Prostor za ovu zbirku bi se u prizemlju na taj način udvostručio prema prostoru u kojem je zbirka sada postavljena u prvom katu. Prostor bi se sa pancima mogao formirati prema potrebama postava zbirke.

U prvom katu nebi bilo nikakvih adaptacija i prostor bi ostao u današnjem rasporedu. U prvoj u drugoj dvorani bio bi postavljen turski period, v o j n a k r a j i n a, cehalije, šumarstvo i industrijalizacija. Vojna Krajina - to je tema koja bi za ovaj muzej trebao da bude jedna od glavnih historičkih tema koju traži već i sama muzejska

zgrada.

U trećoj i četvrtoj dvorani bila bi e t n o g r a f s k a zbirka.

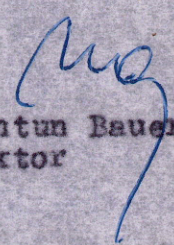
U petoj dvorani u prvom katu - gdje je danas NOB zbirka bila bi uredovnica muzeja i biblioteka i u ormarima depo najvrednijeg muzejskog materijala.

Zbirka radnički pokret, narodna revolucija, NOB i socijalistička izgradnja bila bi u izložbi povodom 20 godišnjice oslobođenja postavljena u odgovarajućoj i reprezentativnoj formi u velikoj dvorani mladinskog doma koji je neposredno uz zgradu muzeja. Detaljni prijedlog za ovu izložbu je već ranije podnešen.

Na taj način bi se u samoj zgradi za sadašnji materijal i za fiksiranu tematiku izložbeni prostor gotovo udvostručio, postav bi bio logičniji i neposredniji, geneza jače naglašena.

Ovaj prijedlog Muzejskog dokumentacionog centra dostavljamo Muzeju sa molbom da dađe svoju dopunu i ispravke.

Uz drugarski pozdrav

/Prof. dr. Antun Bauer/
direktor